

Türkiye İhracat Kredi Bankası A.Ş.

**ULUSLARARASI TİCARİ İŞLEMLERDE
RÜŞVET VERİLMESİNİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN
UYGULAMA ESASLARI**

Aralık 2019

ULUSLARARASI TİCARİ İŞLEMLERDE RÜŞVET VERİLMESİNİN ÖNLENMESİNE İLİŞKİN UYGULAMA ESASLARI

GİRİŞ

Madde I)

Türkiye İhracat Kredi Bankası (Banka) tarafından;

- ❖ Ülkemizin üyesi olduğu İktisadi İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD)'nin, 1997 tarihli “Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi” (OECD Anti-Bribery Convention),¹
- ❖ 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun ilgili hükümleri,
- ❖ OECD Konseyi tarafından uygulamaya konulan Rüşvet ve Resmi Destekli İhracat Kredilerine İlişkin Konsey Tavsiye Kararı (Tavsiye Kararı),
- ❖ Türkiye'nin OECD İhracat Kredileri ve Kredi Garanti Çalışma Grubu üyeliği nedeniyle doğan sorumlulukları²

çerçevesinde, ihracat kredi/sigorta/garanti desteği sağlanacak uluslararası ticari işlemlerde rüşvetin önlenmesi ve tespit edilmesi amacıyla, kredilendirme işlemlerine başlanmadan önce yerine getirilmesi gereken asgari esaslar işbu Uygulama Esasları'nda düzenlenmektedir.

TANIMLAR

Madde II)

İhracatçı: Bankamız programlarından yararlanmak üzere doğrudan başvuran ya da doğrudan başvuruda bulunmamakla birlikte, Türkiye'den gerçekleştireceği mal/hizmet ihracatı bu programlara konu olan firmaları ve gerçek kişi tacirleri,

Genişletilmiş Değerlendirme: Standart değerlendirmeden daha geniş kapsamlı olarak yürütülen ve başvuruya konu işlemin rüşvet suçu açısından şüpheli bulunduğu durumlarda yapılan çalışmayı,

İlgili Taraflar: Banka'nın doğrudan sözleşme ilişkisi içinde olduğu veya sözleşme yapma niyetinde olduğu taraflardır. Sözleşme ilişkisi; kredi, sigorta ve/veya garanti ilişkisi tesisine yönelik olarak tarafların birbirine uygun irade beyanlarının açıklandığı yazılı bir sözleşmeden doğan taraflar arasındaki ilişkiyi,

İşlem: Banka'nın ihracat kredi/sigorta/garanti desteği sağladığı/sağlayacağı spesifik uluslararası ticari işlemi, ihracat kontratını veya bağlantıları,

Risk Değerlendirmesi: Başvuruların, rüşvet riski açısından standart değerlendirme (tarama) ve risklilik derecesine göre 'genişletilmiş değerlendirme' sürecini,

Standart Değerlendirme: Tüm başvurular için yapılacak olan ve rüşvet riskini tespit etmeyi hedefleyen değerlendirme sürecini,

¹ Ülkemiz tarafından 1997 yılında imzalanan “Uluslararası Ticari İşlemlerde Yabancı Kamu Görevlilerine Rüşvet Verilmesinin Önlenmesi Sözleşmesi”, 01/02/2000 tarih ve 4518 sayılı Yasa ile onaylanmıştır.

² Ülkemiz, OECD İhracat Kredileri ve Kredi Garanti Çalışma Grubu'nda Bankamızca temsil edilmektedir.

Yabancı Kamu Görevlisi: Yabancı bir ülkede, seçilmiş ya da atanmış olsun, yasama, idarî veya adlî bir görevi uhdesinde bulunduran, bir kamu kurum ya da kuruluşu da dâhil olmak üzere, yabancı bir ülke için kamu görevi ifa eden her şahıs ve uluslararası bir kamu kuruluşunun memur veya görevlisini,

Yabancı Ülke : Ulusal düzeyden mahallî düzeye kadar devletin bütün seviyeleri ve alt bölümlerini ifade eder.

GENEL TEDBİRLER

Madde III)

- İhracatçının ve ilgili tarafların, Türk Hukuk Sistemi çerçevesinde rüşvet suçu ve bu suçun yaptırımları hakkında bilgi sahibi olması sağlanmalıdır.
- İhracatçının ve ilgili tarafların, iş yaptıkları yabancı ülkelerdeki rüşvete ilişkin düzenlemelere de uymaları gerektiği konusunda farkındalık yaratılmalıdır.
- İhracatçı ve ilgili taraflar, rüşvetle mücadele etmek amacıyla uygun kurum-içi idari kontrol mekanizmaları oluşturmak ve onları etkin şekilde uygulamak konusunda teşvik edilmelidir.

STANDART DEĞERLENDİRME

Madde IV)

Risk analizi sürecinde mümkün olan en erken aşamada tüm başvurular için aşağıdaki tedbirlerin alınması gerekmektedir:

- Risk değerlendirmesi için gerekli olan tüm bilgi ve belge başvuruya dâhil olan taraflardan temin edilmelidir.
- İhracatçıdan ve varsa ilgili taraflardan, kendilerinin ve başvuruya konu işlemle ilgili olarak her ne ad altında olursa olsun ihracatçı veya ilgili taraf adına hareket eden gerçek /tüzel kişilerin, Bankamız tarafından kredi/sigorta/garanti desteği sağlanacak uluslararası ticari işlemle ilgili olarak, rüşvet suçuna karışmadığına/karışmayacaklarına dair taahhüt alınmalıdır.
- İhracatçıdan ve varsa ilgili taraflardan, kendilerinin ve her ne ad altında olursa olsun başvuruya konu işlemle ilgili olarak onlar adına hareket eden gerçek/tüzel kişilerin, Dünya Bankası Grubu, Afrika Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve Amerika Kıtası Kalkınma Bankası tarafından hazırlanan kamuya açık güncel yaptırım listelerinde yer almadığına dair taahhüt alınmalıdır.
- İhracatçının ve varsa ilgili tarafların ve onları temsile yetkili gerçek kişiler ile her ne ad altında olursa olsun onlar adına hareket eden gerçek/tüzel kişilerin, Dünya Bankası Grubu, Afrika Kalkınma Bankası, Asya Kalkınma Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası ve Amerika Kıtası Kalkınma Bankası'na ait kamuya açık güncel yaptırım listelerinde olup olmadığı, başvuruyu alan birim personeline kontrol/teyit edilmelidir.
- Kredi/sigorta/garanti ilişkisi süresince, düzenli aralıklarla ihracatçı ve ilgili tarafların, yaptırım listelerinden kontrolü sağlanmalıdır.

- f) İhracatçılardan veya varsa ilgili taraflardan; kendileri ve her ne ad altında olursa olsun onlar adına hareket eden gerçek/tüzel kişiler hakkında; Türk mahkemeleri ve/veya yabancı herhangi bir mahkemede hali hazırda devam eden yargılama veya resmi makamlarca yürütülen bir soruşturma olmadığına; son beş yıl içinde Türk veya yabancı herhangi bir mahkeme tarafından rüşvet verilmesini yasaklayan yasaların ihlalden dolayı verilmiş bir mahkûmiyet kararı veya tahkim yargılaması sonucu verilen hakem kararı veya soruşturma da dâhil ceza yargılamasına ilişkin herhangi bir işlem de yapılmadığı ya da idari bir ceza bulunmadığına dair taahhüt alınmalıdır.
- g) İhracatçılardan ve varsa ilgili taraflardan, hangi ad altında olursa olsun işleme aracılık eden veya firma adına hareket eden gerçek veya tüzel kişi ve şirketlere ödenen veya ödenmesi kararlaştırılan ücret ve komisyonların, yasaya uygun hizmetler için olduğuna dair taahhüt alınmalıdır.
- h) Banka tarafından talep edildiği hallerde, işlemlerine aracılık eden kişilerin kimliğini, bu kişilere ödenen komisyon ve ücretlerin, amaç ve miktarını ve hangi ülkede veya yargı bölgesinde ödendiği veya ödeneceği hususlarını açıklamakla yükümlü olduğuna dair İhracatçıdan veya ilgili taraflardan taahhüt alınmalıdır.
- i) İhracatçıdan veya varsa ilgili taraflardan, Bankamızla kredi/sigorta/garanti ilişkisi sonlandırılana dek herhangi bir dönemde, kendileri veya onlar adına hareket eden kişiler hakkında rüşvet nedeniyle savcılık tarafından yürütülen bir soruşturma veya açılan bir dava olması halinde, bu durumun, Banka'ya bildirileceğine dair taahhüt alınmalıdır.
- j) İşbu maddenin (c) ve (f) bentlerinde öngörülen kriterlerin sağlanmadığının başvuru aşamasında Banka'ya beyan edilmesi halinde, söz konusu başvurular;
- i. Rüşvet suçu nu işleyen personelin işten çıkarıldığı,
 - ii. Etkin bir idari kontrol mekanizmasının uygulandığı
 - iii. Banka tarafından talep edildiği takdirde bağımsız denetim yaptırılarak sonucunun ibraz edildiği
 - iv. Banka tarafından talep edilebilecek diğer tedbirlerin yerine getirildiği
- durumlarda değerlendirmeye alınabilir.
- k) İşbu madde kapsamında alınması gereken taahhütlerin, ihracatçı veya ilgili tarafça imzalanmaması veya ibraz edilmemesi ya da değerlendirme neticesinde işlemin kurulması veya icrasında rüşvet olduğu sonucuna varılması halinde başvuru reddedilir.
- l) Kredi/sigorta/garanti ilişkisi sonlandırılana dek herhangi bir dönemde;
- Bu madde kapsamındaki taahhütlere aykırı hareket edilmesi durumunda, genişletilmiş değerlendirme sonuçlanıncaya kadar;
 - İşleme dâhil olan taraflar hakkında rüşvet suçu nedeniyle soruşturma başlatılması ve/veya dava açılması hallerinde söz konusu hukuki süreç lehe sonuçlanıncaya kadar
- başvuru askıya alınır ve/veya ödemeler durdurulur.
- m) İşlemden rüşvet olduğuna dair kuvvetli bir kanıt tespit edilirse, bu durum, kredi/sigorta/garanti desteği sağlanmadan önce derhal adli mercilere bildirilmelidir.
- Adli mercilere bildirim sürecinde; tespiti yapan birim tarafından, Hukuk Daire Başkanlığına başvurulur ve alınacak Genel Müdürlük Olur'unun akabinde Hukuk Daire Başkanlığı tarafından yetkili makama suç duyurusunda bulunulur. Konuya ilişkin dava açılması halinde, yasal süreçler Hukuk Daire Başkanlığı tarafından takip edilir ve sonuçlar hakkında ilgili birimlere bilgi verilir.

- n) İşlemden, rüşvet olabileceğine dair herhangi bir şüphe veya şüpheli gerektirecek bir hususun bulunması halinde genişletilmiş değerlendirme aşamasına geçilir.

GENİŞLETİLMİŞ DEĞERLENDİRME

Madde V-

Standart değerlendirme sırasında, rüşvet açısından riskli olduğu değerlendirilen işlemler için analiz ve istihbarat çalışmalarının kapsamı genişletilir. Genişletilmiş değerlendirme yapılırken alınabilecek tedbirler, burada yer alanlarla sınırlı olmamak üzere, aşağıda belirtilmektedir:

- a) Başvuruya konu işleme dâhil olan taraflardan biri hakkında, IV. maddenin (c) ve (f) bendlerinde yer alan hususların mevcudiyetinin saptanması halinde, söz konusu şirket tarafından, rüşvet suçu ile bağlantısı olan personelin görevden alınmış olması, bağımsız denetim yaptırılması, denetim sonuçlarının periyodik olarak sunulması gibi önleyici/düzeltilici kurum içi tedbirlerin alınıp alınmadığının araştırılması.

Bankamız programlarından yararlanmak üzere doğrudan başvuran ya da doğrudan başvuruda bulunmamakla birlikte Türkiye'den gerçekleştireceği mal/hizmet ihracatı söz konusu programlara konu olan firmaların, Taahhütname'nin 4 üncü ve 5 inci maddelerinde öngörülen kriterleri karşılamadıklarını tespit edilmesi halinde, söz konusu firmaların başvuruları;

- i. Rüşvet suçu nu işleyen personelin işten çıkarıldığı,
 - ii. Etkin bir idari kontrol mekanizmasının uygulandığı,
 - iii. Banka tarafından talep edildiği takdirde bağımsız denetim yaptırılarak sonucunun ibraz edildiği,
 - iv. Banka tarafından talep edilebilecek diğer tedbirlerin yerine getirildiği durumlarda değerlendirmeye alınabilir.
- b) İhracatçı veya ilgili taraf ve onlar adına hareket eden gerçek/tüzel kişinin yaptırım listelerinde bulunması halinde, bu kişilerin söz konusu listelere dâhil edilme nedenlerinin değerlendirilmesi.
- c) İşlemlerle bağlantılı olarak ihracatçı adına ve varsa diğer taraflar adına hareket eden gerçek/tüzel kişilerin (örneğin, acentelerin) incelemeye alınması.

Bu amaçla;

- Aracıların, kimlik bilgilerinin ve bunlara ödenen komisyon ve ücretlerin ödenme amacı ve tutarı ile hangi ülkede veya yargı bölgesinde ödeneceğine dair bilgilerin alınması,
 - Aracılara ödenen veya ödenmesi kararlaştırılan ücret ve komisyonların miktarının, ödenme nedeninin, ödendiği lokasyonun makul, geçerli ve kanuni olup olmadığının araştırılması.
- d) İşleme dahil olan joint venture veya konsorsiyum ortakları gibi diğer taraflar hakkında risk değerlendirmesi yapılması.
- e) Yaptırım listesi kontrolünün, işleme dâhil olan tüm tarafları kapsayacak şekilde genişletilmesi.
- f) İşlem taraflarının sahiplik yapısı ve finansal durumları hakkında bilgi istenmesi.

- g) Genişletilmiş değerlendirme sonucunda, işlemde, rüşvet olduğu sonucuna varılması halinde başvuru reddedilir.
- h) İşlemde, rüşvet olduğuna dair kuvvetli bir kanıt tespit edilirse, bu durum, kredi/sigorta/garanti desteği sağlanmadan önce derhal adli mercilere bildirilmelidir.

SÖZLEŞME SONRASI DEĞERLENDİRME

Madde VI-

Kredi/sigorta/garanti desteği verildikten sonraki dönemde, ihracatçının veya ilgili tarafın veya her ne ad altında olursa olsun onlar adına hareket eden kişilerden birisinin, rüşvet suçundan kesin hüküm giymesi (mahkûm olması) veya tahkim yargılaması sonucunda verilen hakem kararıyla rüşvete karışığının tespit edilmesi hallerinde;

- Kredi programlarında, ödemeler durdurulur ve ödenmiş olan kredi tutarı Taahhütname veya Genel Kredi Sözleşmesinin ilgili hükmü çerçevesinde tahsil edilir.
- Sigorta/garanti programlarında, tazminat ödenmez. Ödenmiş olan tazminat ise, Taahhütname veya Poliçe'nin ilgili hükmü çerçevesinde tahsil edilir.

Kredi/sigorta/garanti desteği verildikten sonraki dönemde, ihracat sözleşmesinin/bağlantısının kurulması ve/veya ifası sırasında, rüşvet suçunun işlendiğine dair kuvvetli bir kanıt tespit edilirse, bu durum derhal işbu Uygulama Esaslarının IV. maddesinin (m) bendi çerçevesinde adli mercilere bildirilmelidir.

DİĞER HÜKÜMLER

Madde VII-

- a) IV. Madde kapsamındaki taahhütler, mümkün olan en erken aşamada, orta ve uzun vadeli programlarda işbu Uygulama Esaslarının eki niteliğinde olan Taahhütname ve Muvafakatname, kısa vadeli kredi/sigorta/garanti programlarında ise Genel Kredi Sözleşmesi ve Sigorta Poliçesi aracılığıyla alınır.
- b) Bankamız kredi/sigorta/garanti programlarına ait ilgili uygulama esaslarına da rüşvetle mücadele konusunda Bankamızca uygulanacak standartlara ilişkin hüküm konulur.
- c) Bankamız programlarına doğrudan başvuruda bulunmamakla birlikte, Türkiye'den gerçekleştireceği mal/hizmet ihracatı bu programlara konu olan ihracatçının, Taahhütname ve Muvafakatname 'den doğan yükümlülüklerini yerine getirmesi, Banka'nın muhatabı olan firma/kurum ile ilişkilerin kurulması ve devamı için şarttır. Söz konusu yükümlülüklerin takibi, ilgili birimlerce yerine getirilir.
- d) İşlemde rüşvet suçu olduğu bir yargı kararıyla veya hakem kararıyla tespit edilmiş olan vakalar, ulusal hukuk izin verdiği ölçüde, Hukuk Daire Başkanlığı'ndan bilgi alınarak OECD İhracat Kredi Grubu'na raporlanır.
- e) Banka'nın resmi internet sitesinde güncel Tavsiye Kararı, işbu Uygulama Esasları ve eki Taahhütname ve Muvafakatname yayımlanır. Banka, düzenlenecek toplantılar ve resmi internet sitesi aracılığıyla ihracatçıları ve ilgili tarafları bilgilendirir.

- f) Tavsiye Kararı'nın etkin şekilde uygulanması amacıyla, Banka tarafından, Dışişleri Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı ve Ticaret Bakanlığı'na bilgi verilerek, yurtdışı temsilciliklerimizde görevli ticaret ve ekonomi müşavirlerinin Tavsiye Kararı ve Banka'nın uygulamalarına ilişkin bilgilendirilmeleri sağlanır ve söz konusu merciler tarafından Banka'ya bilgi aktarılması talep edilerek, elde edilen bilgiler Banka genelinde paylaşılır.
- g) Bankamız programlarına konu olan ihracat işlemleri ile ilgili olarak, ihracatçıların veya ilgili tarafların, taraf olduğu sözleşmelerin kurulması veya ifası sırasında, herhangi bir aşamada ortaya çıkabilecek rüşvet suçuna dair nitelikli delillerin varlığı halinde, konu, Bankamız Hukuk Daire Başkanlığı'na iletilir ve söz konusu Başkanlık tarafından uygun bulunması halinde yetkili adli makamlara bildirim yapılır ve gerekli tedbirler alınır.

Ek - 1: Taahhütname ve Muvafakatname